

Abonamentul:

Pentru monarhie.
Pe an 12 cor., 1/2 an
6 cor. 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frc., 1/2
an 9 frc., 1/4 an
4 frc. 50 cm.

Fóea apare în fie care
S Á m b á t á.

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
óră 12 fil., a treia
óră 10 fil.

Tot ce privește fóia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirei”
în
Blaș.

Fóe bisericescă-politică.

Anul XIII.

Blaș 21 Martie 1903.

Numérul 11.

FIASCO.

(=) Pe vechia și tocita córdă a „patriotismului” s'aú ținut mai zilele trecute două mari manifestații în capitală. Una e cea din prilejul proteclor militare, aranjată de opoziție, ceealaltă e cea din 15 Martie, zi aniversară în istoria națională a Ungurilor.

Cunoscem felul acesta de manifestații sfórăitoare, începând de la întâia vorbire a cutărui patriot *ad hoc* și sfîrșind cu câte va gémuri sparte, cu câteva pǎlmi distribuite de polițiști celor mai entusiaști din aglomerație, cu câteva dețineri inevitabile, după cari „publicul s'a imprăștiat în cea mai desevirșită ordine” . . .

Nu ne vom ocupa deci în merit cu partea patriotică a acestor manifestații, ci vom releva pornirea unui curent nou, curent. ce de vre-o 4—5 ani urmăză a se afirma din ce în ce mai pronunțat și mai amenințător.

Înțelegem curentul socialist.

Începând din 1890. când s'aú organizat pentru întâia órá la noi în patrie, socialiștii aú dezvoltat o activitate latentă aprópe un deceniă, pentru ca în urmă să pășescă, dacă e vorbă chiar în mod demonstrativ.

Azi partidul social-democrat (deși nu are în dietă de cât un singur reprezentant) are curajul, de a zădărnici manifestațiile patriotice ale Kossuthiștilor. În zădărnicierea acésta noi vedem, nu întru atâta fortificarea socialiștilor, cât mai virtos slăbirea mult trimbițatului patriotism. Când patrioții cântă din adîncul inimii cele mai naționale arii, mulțimea nu se mai estasiéză, ci îi intrerupe cu sbierăte și fluierături, întonând „Marseilleza” . . .

Demonstrația acésta, care acum se repeșce pentru a nu sciú câtă órá, dovedesce destul de clar, că nivelul entusiasmului național scobórá în mod îngrijitor pentru patrioții nostri, și că în nisce sentimente, de a căror sfințenie mai ieri alaltă-ieri ar fi jurat ori cine, azi fórté puțin se mai încred.

Cu tóte aberațiunile și greșelile ce le profeséză socialiștii, trebuie să recunoscem, că în zădărnicierea acestor manifestații patriotice, ei aú reprezentat

maioritatea absolută a opiniei publice din țară.

Nu serbări, nu dietii chilometrice, nu frase frumos sunătoare, nici flori, nici cununii de laur!

Nimic din tóte aceste nu este în stare a acoperi miseria, sub povara căreia îmbrăncesce „miseră plebs contribuens.”

Pentru fie care țara este locul unde se nasce, trăiesce și móre; la noi înse nu este așa.

Datele statistice referitoare la emigrări sint atât de elocvente, încât în sfîrșit a trebuit să atragă și atențiunea celor de la cărma țării. Se iaú măsurii pentru a împedeca emigrările. Bietul popor, ce mare nedreptate i-se face! Aici, la el în țară *nu are din ce să trăiescă*, și când e amărit până în suflet își lea ciomagul de drum, să-și cerce norocul în țări străine, dacă în țara lui nu l'a aflat, vine stăpânirea și îi zice: „trebuie să rămâi aici, trebuie să trăiesci în țara ta.” Și bietul om, se supune gândindu-se: „să trăiesc? Dar cu ce?” . . .

Nimeni nu se gândesce la o ameliorare a sortii poporului, nimeni nu se gândesce, că birurile întrec mult capacitatea de solvire a poporului. Nu mai e azi mâne în stare, să plătescă nici restanțele . . . ce se va alege de sórtea lui, Dumnezeu șcie!

Stăpânirea nu are vreme să se ocupe cu ast fel de lucruri neînsemnate, menirea ei e mult mai superióră. Ea trebuie să se îngrijescă de magiarizarea numelor de localități, de ridicarea școlelor de stat în comunele românesce, de „ovode,” cu un cuvînt de ideia unui stat unitar național magiar.

Și în vreme ce eghemonii nostri alérgă cu ochii închiși după himera magiarisării, nici nu bagă de samă, că ei rămân singuri, că grosul poporului nu se mai alătură la ei. Cum se vor putea însufleți pentru himera acésta d. e. Slovaci și Sécuii, pe cari miseria îi silesc să emigreze în masse compacte, asemenea paserilor călătóre?

Și cum se vor putea însufleți Românii, cari véd monopolizându-se cele mai sfinite sentimente, pe sama puternicilor zilei.

Nu se însufleșcesc nimeni și glásul de protest al socialiștilor demonstranți,

tălmăcesce rostul maiorității locuitorilor din țară:

„Nu ne cereți să ne însuflețim pentru idealul vostru național, când stomacul ne corăie de fóma.

„Nu ne opriți să emigrăm, căci nu o facem cu dragă inimă, dar n'avem în cătrău.

„În mijlocul serbătoririi vóstre nu uitați, că poporul suferă și el nu póte lua parte alătura de voi.

„Nu uitați, că adevérata basă a iubirii de patrie este *bundstarea cetățenilor*.

„Nu faceți prea mare paradă cu sentimentul nostru național, când același sentiment îl suprimați în cei alaltii!

„Și nu uitați în urmă, că serbătorile sint pentru țări cu altă orînduială, și nu pentru țară ca a noastră, unde maioritatea locuitorilor are prilej mai mult de jeluire de cât de bucurie.

„Și nu uitați, în urmă, că prin vorbiri frumoșe și prin cununii de lauri, nu se póte astupa miseria ce ne copleșesce, nici neajunsurile bietului popor.”

Unde vom ajunge?

În comuna S. P. U. escurg oficiantii administrativi și investigând, constată multe casuri, în cari părinții, moșii, nănașii etc. aú dărunit câte un púcel filor, nepoților, fiurilor lor, fără de pașaport de vite. Și pe motivul, că aú venit în contrazicere cu legea transgresorilor, le dietéză pedepsă însemnate.

N'am nimic contra acestei proceduri. E lege și legea esistentă are să se observe, atât după principiile evanghelice, cât și din punct de vedere a ordinei publice de stat. Iar pedepsă are să fie dréptă și echitabilă.

Am însă contra modului de gândire, contra politicei unei atari administrațiuni, care zeciuiesc „isma, și mărariul și chiminul, și” a lăsat „cele mai grele ale legii, judecata, și milostenia, și credința.” care strécură țințarul și înghite cămila. Am contra acestei administrațiuni, nu pentru că a pedepsit pe transgresorii, ci pentru că nu face ceea ce se cade, ceea ce de mil de ori mai mult, mai profund și mai hotărîtor atinge interesele vitali a le statului. Pedepsesce pe unul, care din milă face cinste unui băiat serac și lasă, ca în acea

Prohodul Domnului Nostru Isus Christos saú Urmarea Mănecatului din sfînta și marea Sâmbătă. Costă 30 fleri plus 10 fleri porto postal.

comună să veșniască în concubinată peste 25 părechi.

Statul e organism personal, a cărui părți constitutive sînt: poporul, teritoriul și puterea. Puterea se exercită prin indivizi asupra teritoriului și a tot, ce e pe el. Dacă poporul, dacă individul e sănătos, e întreg la minte și inimă, atunci sutele de interese morale, intelectuale și economice înrădăcină în el cea mai înflăcărată iubire de țara sa, de pămîntul său, de care nici mărtașa nu voiesce, să-l desfacă. Numai dragostea acăsta, care în sine e putere, poate să realizeze scopul statului și a indivizilor. Și mama acestei iubiri e religia, e religia lui Christos, care singură e în stare, să ridice sufletul omului la idealele și scopurile cele mai înalte și numai ea poate, să desvîlce și oțărăască puterile lui până la rumpere în realizarea scopului.

Statul în interesul său nu-l iertă, nu ca să nimicească religia în cugetul indivizilor, ci nici, ca să sufere vre-o manifestare a individului, care poate în el și în soții săi să clătine, să slăbească acea, pentru ce mai multă grijă poartă religia, — moralitatea.

Nu statul, ci religia lui Christos a propovădit și pretins mai întâi suma libertăților individuale și sociale. Principiile religiei înse nu îndrăgesc, nu promovează libertatea nețermurită, ci o libertate rațională, îngrădită de interese altruistice. Acăsta este și chemarea statului pe toate liniile și în toate raporturile vieții sale și ast fel și în viața conjugală, care nu influențează numai în prezent, ci prin procreația pruncilor și creșterea lor bună ori rea, hotărăsește soarta fericită ori nefericită din viitor, atât a individului și societății, cât și a statului.

Un funcționar, o administrație, care suferă în o comună mică peste 25 părechi de concubini, care în fața lumii dau scandal și din imoralitatea lor se produc atâtea nefericiți și atâtea plage. — o administrație, care nu-și conde și mă pedepsește, dacă dau purcelul meu cuiva din milă fără pașaport de vite, dar și fără de a conturba ordinea și lasă, ca fete de 14 ani să trăiască în concubinată cu feciori de 15—16 ani, — dovedește, că poate să cunoască ori ce, dar nu cunoaște și nu promovează interesele statului.

Zice, că nu e lege, pe baza căreia să împedec concubinatele, care în unele parohii, unde cu câțiva ani înainte nu erau, acum sînt cu zecile. Ce nu stă. Este lege, că fie care individ, care face serviciu mai îndelungat la casa altuia, de care nu-l lăgă relații de sînge mai de aproape, să aibă carte de serviciu. Preindă acăsta, ca să știe lumea și mai ales părinții, că concubina nu e femeie, ci o servitoare, care vîndîndu-și cinstea, nu poate să aștepte cinste de la altul. Este lege, că ori ce acțiune, care vatămă pudicia, să se oprască în teatre și în locuri publice, de ce nu opresce și concubinatele, acestea relații scandalose, ce se petrec în vedul tuturor, căci dór acestea nu sînt numai întipuire ca în teatru, ci sînt o realitate ticăloasă? Sînt atâtea legi și ordinații mai ales pentru transgresiuni, încât omul în fie care moment e în pericol de a veni în colisiune cu ele, pentru ce nu se aduc și pentru concubinată? Azi, mîne se va opri scripatul pe stradă, ca nu cumva să se propage tuberculoasă și se permit concubinate, tot atâtea oficine de oficioși sufletesci!

Între ast fel de împrejurări unde vom ajunge?

Biserica nu va peri. Se va sguđui înse statul. El pretinde observarea legilor, ce se va denega din partea acelor, care crescuți din părinți imorali nu vor ști de frica Domnului. Statul cere jertfe de avere, ce nu le vor da aceia, care răpesc și bunul altuia. Cere jertfe de sînge, ce nu le vor aduce aceia, care își blastemă părinții, ce i-au lăsat fără nume. Blastemă pămîntul, de care nu-i lăgă dragoste, ci un șir nesfîrșit de păcate și amintiri rușinoase, pentru ce vor dori, să vină străinul, ca să tragă cu plugul peste mormintele acelor, care prin pildă rea le-a înveninat și trupul și sufletul.

Pentru ca să ne cunoșcem, ar fi de dorit, ca fie care protopop, să predindă de la preoții săi, conspecte amănunțite despre concubinată fie cărei parohii, în care să se inducă numele și conumele fie cărei părechi (?). etatea lor, timpul de când trăiesc în concubinată, numărul pruncilor, relațiile de avere, familiile din care se trag, ce i-a îndemnat la începerea și continuarea acelei vieți etc., care ar pute servi în tot momentul de dovede pentru un memorandum către ministru.

Minimus.

Persecutarea limbii române. Cetim în „Libertatea,” din Orăștie, că gimnaziul reformat de acolo, a interzis cateheților de a instrua pe elevi în altă limbă, de cât în cea magiară. Protopopul gr. or. a făcut apel în contra aceste volnicii la Consistoriul din Sibiu, acesta la rîndul său a apelat la guvern. Sîntem curioși, că ore guvernul va asculta de direcțiunea gimnaziului din Orăștie, sau va lua, de astă dată în dreptă considerare protestul Consistoriului din Sibiu, care cere numai respectarea limbii canonice și oficiale a bisericii sale.

FEUILLETON.

Vięta omenescă.

Când vine sara și culmile munților sînt inundate de văpaia ultimelor raze ale soarelui, care apune; când turmele se întorc la staul și toate ființele își cantă adăpost pentru repausul de noapte; atunci muncitorul revine și el obosit la căminul său.

Și, după ce a alergat totă ziua, când prin ploie și vînt, când prin arșița soarelui, și de multe ori pînă spini și peste prețipuri periculoase; bietul muncitor e mulțumit, că a putut termina în pace lucrul zilei. Măngăierea ce află între al săi; și gîndul, că a făcut cîta putut pentru binele lor, îl resplătesc de ajuns de osteneța sa. Încunjurat de fit și nepoți, el le spune, căte a vîdă; le povestesc trista istorie a vieții și mărețele minuni ale naturii; pînă când binefăcătorul somn vine să-l închidă pleoapele îngreniate.

* * *

Cît ar trebui să ne simțim de mulțumiți fie care din noi, dacă ne-am putea asemăna acestui sorman muncitor; dacă, ajuns în sara vieții, am putea privi cu inima împăcată la anii trecuți, și am putea zice: Mi-am împlinit lucrarea! mi-am făcut datoria! Pentru că asemenea unei zile de lucru este viața, și mărtașa asemenea somnului.

M. Strajan.

TÂNDĂLOS.

Schiță după natură de Ernst Eckstein.

Unchiul meu era avocat într'un oraș de provincie. În anii din urmă a vieții sale, când praxa sa, odinioară atât de înfloritoare, începuse vîdînd cu ochii a da înderept, folosia de scribă pe unul cu numele Tândălos. Nu știu, dacă vrednicul erou de pînă se mai află în viață. De cum va însă ar da cu ochii de aceste rînduri, cred, că unui coleg zelos, carele în studiile sale indiscrete urmăresc scopurile cele mai nobile, i-va lua în nume de bine acăsta aparentă profanațiune, și zimbînd va murmura: „Da, da, asta-s eu!”

Așa dar: „in medias res!”

Peste coperișele caselor din orașul provincial lucește o diminătă de iarnă, rece, limpede. În stradele pline de năuă zăreal numai ici colo pe vre un barbă grabnic și învăluit în mod teatral, sau vre-o bucătărăsă, vînată de frig ca o prună.

Bat nouă ore, Unchiul meu deja de o oră era la lucru. Cuptoriul bubuia răspîndind o căldură plăcută. Pipa lungă slobode norii săi vineții, ca aburi de jertfă, către plafondul afumat. Pe masa de scris, încadrată cu sculpturi de stejari, domnesce cea mai veselă disordine. Ici stă falnic mașina chemică de aprins pipa, lângă caseta cu pecețile; sticla cu apă, lângă capuții de casă brodat; orologiul de aur, lângă ținătorea de aprinjore. Tassa pe jumătate golită, sta de a stînga scriitorului. Aprig scărtaie pînă peste hîrtia de concept.

Atunci ușa se deschide. Pe prag apare o față roșetică, care în trăsurile sale are ceva asemănare cu niul. E Domnul Tândălos. Cu sprâncenele încrețite, esamină chilia. Apoi dînd doi pași înainte zice cu voce încetă și slab sunătoare:

„Bună dimineața, Dle consilier de justiție!”

Unchiul își întorce capul.

„Tândălos, iară-și mi te areți cu o jumătate de oră mai târziu. De căte ori să-ți mai spun, că mie-mi place punctualitatea?”

„Scuzați Dle consilierul de justiție, că a sară m'am culcat ceva cam târziu, vrînd să isprăvesc conceptul pentru tribunalul regesc superior. . .”

Tândălos începe acum a-și depune paltonul. Mai de aproape încercă cu mîneca stîngă. La calea jumătate îi pare rău. De partea stînga urmăză retragerea, și să apucă de partea dreaptă. După ore cât va amănare reușese cu desbrăcarea, și acum, ținînd paltonul de acătătoare, caută după un cniș, unde îl acată, încet, — nu fără a să îngriji de a sufla mai întâi de pe gulerul ponosit de catifea unele stropuri imaginare de colb. Paltonul acătat îl împătură cu delicată îngrijire. Fața trebuie să fie întorsă înăuntru și să fie scutită și apărută cît numai se poate, de atingerea cu aerul atmosferic. . .

După resolvirea fericită a chestiei paltonului, vine rîndul gherocului. Tot sub acelea-și manevre, ca și la palton schimbă Di Tândălos și acest sub-vesmînt înlocuindu-l cu vesmîntul său mult probat oficios și de serviciu. Finind și acăsta metamorfosă strănută de trei ori cu vehementă potențiată și-și scote batista spre a-și sufla nasul.

O scrisoare al ui Sarafoff. — Matadorul macedonean intervivat de jurnalul „Die Zeit” din Viena, asupra mișcării Macedonenilor, a răspuns: „Am fi nise trädători de patrie, dacă am înceta cu rescótele înainte de a vedea cu ochii îmbunătățirea sortii poporului din Macedonia. Noi cerem reforme, așa cum le-a garantat tratatul din Berlin. Fără inse ca Europa să intrevie pe calea armelor, Turcia nu va acorda nici odată acele reforme. Bulgarii macedoneni vor continua să lupte până când — dacă vom ajunge-o — vor preda armele în mâinile soldaților europeni. Cu această convingere pornim în luptă neegală. Fie, ca pe pământul udat de sânge, să răsără sórele libertății.”

Corespondințe.

CORESPONDINȚĂ DIN ROMÂNIA.

(De la corespondentul nostru particular.)

București 16 Marte.

După ce împrejurări independente de voința mea, m'au intrerupt de la o corespondință mai desă sau măcar lunară, apoi și evenimentele sau precipitat ast fel, încât nu știu acuma, cu care să încep și pe care să-le trec cu vederea, pentru a nu fi prea lung; căci trebuie să mărturisesc, că dacă „Unirea” ar aparé zilnic — dorință generală de atâtea ori exprimată — și noi am fi legați cu Blașul prin un fir telefonic, și și atunci am avea să vă transmitem în fie care zi câte ceva nou din țara noastră, care e bogată în fapte, și surprize demne de publicat.

Dar să Vă fac o scurtă recenziune a unor fapte, cari deși s'ar părea vechi, dar al căror epilog este încă mai mult sau mai puțin întârziat! . . .

Dintre toate cestinnile ce nă agitat spiritele la noi mai mult și în repetate epoce, este chestiunea emigrării evreilor, chestie ce tot de una să pôte deschide la noi, iar astăzi mai mult, căci crisa financiară prin care a trecut țara și trece încă, a fost pentru evreii noștri nu numai o lovitură în necesitățile vieții lor, ca și pentru locuitorii români ai țării, dar apoi ei au luat această și de motiv pentru a încredința din nou pe români și al denunța străinătății ca persecutori ai lor.

Au cerut intervenția Franciei, apoi și-au băgat nasul și americanii unde nu le fierbe oia — dovadă că au făcut fiasco ministrul american, Hay cu nota și intervenția lui diplomatică în favoarea pretențiilor persecutați evrei din România.

Jidani noștri — cum se vede — să stmțesc destul de tari și de mulți, ca să-și permită să fie obrasnici în pretențiunile lor, și în camerele actuale s'au făcut chiar insistențe, ca să li să înlesnescă la mulți înpămîntenirea. Dar curios e faptul, că pe când emigrarea lor era ceva prosperă, sau găsit politicieni de ai noștri, cari să regrete (sic) că jidani ne părăsesc țara, pe când din contră tot acești politicieni, spăriau lumea prin ziare cu faptul, că câteva congregațiuni catolice avéu să se stabilească în România; și ca tot de una, o mișcare religioasă a catolicilor, un progres cultural al lor, o vizită a Episcopilor lor prin Diecesa lor, o convertire a cuiva de aici la religia catolică, sint considerate ca un pericol național, iar de rutenisarea Românilor ortodocși din Bucovina, grecisarea celor din Macedonia și rusificarea celor din Basarabia sub scutul și din motivul religiunii ortodoxe comune tac, sau nu vréu să recunoscă, că acesta este adevăratul pericol național și nu puțină influință ce

are catolicismul la noi și care în tot cazul nu ne atacă nici naționalitatea nici țara, ci cel mult în chestie de credință ne spune, că și noi Români, ca totă ginta latină, la Roma să o căutăm!

Congregațiile catolice veniaū cu bani în țară, să deschidă instituțiuni filantropice și culturale, pe când financiarul Judaismului ne cobesc ruina, demoralisarea și desnaționalisarea poporului, jidani noștri cari au acaparat industria și comerțul, cer acuma a se șterge din constituția Regatului ori ce urmă, ce l-au împedecat de a avea drepturi politice și civile ce le are un român baștinăș în țara lui. Și când pretind ei aceste drepturi? atunci, când și americanii pretinși și pôte chiar și coreligionarii lor, nu doresc să-l mai primescă. Acestea fapte constatate, ar trebui ca România, nu se ștergă din constituție un articol prin care și-ar apéra țara de străinism, dar din contră, prin un articol special și foarte clar, să declare sus, și tare doctrina americanului Monroe „America e a americanilor” că și România are o asemenea doctrină „România pentru Români” și că ori ce străin primit și tolerat provisor pe teritoriul ei, va fi espulsat pentru ori ce încercări și pretensiuni ce ar provoca conflicte internaționale! . . . Odată trebuie intercalat acest principiu în constituțiunea statului român, să nu fie înse prea târziu!

Din anul trecut de care nedesparte numai 2 luni, numai o singură suvenire plăcută ne-a rămas, adecă visita studenților Italiani, vizită ce credem, că o să aducă în viitor frumoșe și trainice legături de amiciție frăție și servicii reciproce între Italia și România. S'a regretat inse mult, că în loc de o sută—doué, numai 17 fii ai Italiei ne-au vizitat, dar cari totuși au fost de ajuns, ca să vestescă în totă Italia

„Ei, Tândalos, ai isprăvit odată?” întrebă unchiul încrețind din frunte.

„Pardon, Dle consilierii de justiție, voiam numai să-mi suflu nasul, cu respect spunând. De când cu schimbarea de mai acum a vremii am căpătat un catar strasnic!”

Unchiul meū lucră mai de parte.

Tândalos cu pași măsurați se apropie de cuptor, apucă cleștele și scormonesce printre tăciuni.

„Tunete, și trăsnete dar nu scóte un fum ca asta!” strigă unchiul ciudós. „Focul dór arde ce-l mai sgândăresci atâtea?”

„Pardon, Dle consilierii de justiție, credeam numai, că dacă nu seocioresci focul la timp, atunci pôte să se stingă. E permis cum va, ca să mai pun câte va dărabe?”

„Bine, mai pune dar, inse inte! Masa și-l grămădită de lucru!”

„O, cât pentru aceea, isprăvim noi! . . .” și suflă în flacări.

Văpaia îi bate în față, el trântesce ușa cuptoriului și sare la oglindă.

„Da, ce-l acuma iară?” întrebă unchiul.

„Va!, Dle consilierii de justiție, nu-mi lua în nume de rău, dar nu știu, ce mi-a intrat în ochi. . . voi afla îndată. . . așa! . . . o, cât de tare genéză asta. . . Aū, aū! . . . Ochiul întreg s'a roșit. . .!”

„Tândalos, te ie dracu, dacă nu te apuci acum de lucru. Dacă ai de băgat ceva de vină la cuptoriū, chiamă servitorea!”

„Frumos, Dle consilierii de justiție.”

„Deschide ușa chiliei.”

„Marie! Marie!”

„Aici trage un curent, de stai să nebunesci!” zice Dibetrăncumănie crescândă, „Inchide ușa la moment. . .!”

„Servitorea se vede, că nu-i aci,” replică scriba, „Iar să ved?”

Să duce în culină. Trec trei, patru, cinci miente, în fine fisionomia sa roșie apare iar în prag.

„Servitorea-i dusă la piaț,” bâlbăe el cu un zimbet de satisfacție. „Așa dar trebuie ca iar eu să ved de foc, Dle consilierii de justiție.” — Unchiul nu răspunde nimic.

Tândalos iar se duce la cuptoriū. Clăntănește, scotocește, scormonesce, sgândăresce, până ce în fine-i succese de focul se — stinge.

„Socotind cea dréptă, eū tot nu pot isprăvi nimic cu focul asta trebuie să așteptăm, până vine servitorea.”

„Esei cel mai mare măgariū, de care am dat până acuma în praxa mea!”

„Dar, Dle consilierii de justiție. . .”

„Șeși la loc, cu Dian'am voesă discut.”

Indignat se aședă Tândalos pe scaunul său. Încă odată mai trebui să sufere batista păcatele vremii friguroșe. Apoi își scotocește toate buzunarele de la vestă, căpūt și pantalon. În cei din urmă află, ce căuta, adecă cheia de la puicul mesel sale de scris.

Privesce de toate părțile acest instrument de fier. Apoi suflă peste gaura cheiei, cauzând prin această oșnerătură vătămătoare de urechi.

„Ce te-a apucat iar, Tândalos? În totă ziua se repețesce la dta această comedie?”

„Mă rog de iertare Dle consilierii de justiție, dar de astă dată îmi faci nedreptate. Dacă cum va se astupă gaura de la cheie,

atunci de cele mai multe ori nu poți descuia zarni.”

Pe încetul deschide puicul și scóte din el două mănecări petate cu negrelă, zece pene de găscă și un penițel cu două tăiușuri. Tóte obiectele aceste le întinde frumușel înaintea sa pe masă, observând la această lucrare regulele simetriei.

De odată sare pe scaun ca împuns și grăbesce spre ușa.

„Ce și-i iară?”

„Vréu să mă uit, nu cum va a venit servitorea, că mi se pare, că am aușit sunând clopoțelul.”

„Absurditate! Veși-ți de lucru!”

Tândalos se aședă pe scaun, apucă una dintre mănecări și începe al lărți șinorul, dar acesta nu vrea să cedeze. După muncă de cinci minute îi succede a desfăce nodul. Mănecarea lunecă părăind peste braț și fu strisă cu multă acurateță

Mănecarea a doua costă mai puțină încordare. Deja după trei minute e pusă la loc ca turnată.

Bate jumătate la zece.

Tândalos în conștiința, că a debutat de minune, își frécă mâinile și își scóte tabachera. De șese sau de opt ori lovesce șgomotos coperișul. Apoi o deschide, scutură conținutul ei dintr'o parte la cealaltă și-și ascute degetele pentru o prisă. Dintr'odată îi plesni prin cap altă idee. Trebuie, că a dat prin santuariul dosei sale de un obiect străin. Fața de uliū roșie se plécă, ochisorii miopi sticleau la tabac din tóte direcțiunile rosei de vint. Trece un minut în scrutarea minuțioșă. Apoi dă din cap, semn, că a descoperit microscopicii óspe nechemat, pune dosa cu

legăturile de origine ce avem cu ei, ca și dragostea, ce avem pentru sora, sau mai bine, mama noastră Italia.

Nu s'au sfârșit încă prin ziarele din Italia, ecourile entusiastice primiri ce li-sa făcut în România de studenți și de tota țara, și deja studenții noștri au de gând a le întorce visita la Roma. Pe Dl. Tocilescu l'am auzit de două ori promițându-le a duce și la Roma pe cum l-a condus la Athena.

În acest caz la Roma vor vedea escursionistii noștri mai mult ceva de cum au văzut la Athena, mai multe și mai mărețe monumente, ce mărturisesc mărețea și gloria neamului nostru, dar pe unul încă să nu-l trecă cu vederea și indiferența, și anume: Basilica Sfintului Petru.

Dacă columna marelnișibunului Traian, neservește de mărturie a naționalității noastre romane, apoi tot ast fel columna S. Petru și Pavel, basilica Patriarhilor Romani, următorii direcți ai Sfintului Apostol Petru, ne arată și credința ce au mărturisit-o străbunii noștri la începutul erei creștine și care credință, ar trebui și acum să o mărturisim noi urmașii lor, pentru că națiunea și patria noastră să fie mai scutite de atacurile dușmanilor, cari din motivul ortodoxiei, ce timpuri critice ne-au sluit să o mărturisim cu ei, ne impun fără să vrem, protecția lor de frați pravoslavnic.

Sintem — cum am zis — persecutați, grecizați noi Români în Macedonia, rutenizați în Bucovina, rusificați în Basarabia și nu vrem să ne gândim cu o oră mai înainte, că numai mama Roma și ginta latină catolică ne poate salva, după cum alt cum deja de mult și omeii politici de ai noștri și chiar profesorii universitari, în mai multe ocaziuni au constatat acest adevăr, . .

Dar când și cine e dator să ia inițiativa unui început de îndreptare și cari sînt mijloacele? Voi explica acesta cu alta ocazie.

Cu politica stăm tot rău și rău acesta să perpetueză la noi, unde politica are de devisa numai formula „scotă-te tu să șed eu.“ Guvernul actual nu o să dureze mult și poate că și până acumă cădea dacă conservatorii ar fi uniți, înse nu numai că nu sînt uniți dar încă să urăsc cu patimă, și încă ura acesta stăpânește chiar și pe fruntașii lor; dovada alegerea recentă a unui senator în colegiul universitar, unde conservatorii juminiști sau cariști, cum le zicem noi aici, celor de sub șefia Dn. Carp, aveau de candidat pe Dl. Maiorescu și liberalii pe Dl. Nacu, tot profesor universitar și avocat, înse departe de a putea fi comparat cu un Maiorescu. Conservatorii de sub șefia Dn. Cantacuzino, nu au pus candidat, căci nu au de cât vre-o 5—6 adepti de ai lor aici, persoane destul de culte alt cum, ca să lapede invidia măcar la porțile cetății, unde voia să între inamicul, și să dea voturile lor Dn. Maiorescu — deși nu de sub stégul lor, dar totuși conservator ca și ei; el înse au preferat să contribuie ca cetatea — colegiul universitar — să cadă în mâinile inamicului, numai ca să nu reușescă un Maiorescu, tot conservator, dar care preferă șefia și direcția politică a Dn. Carp și nu a Dn. Cantacuzino.

Cu așa dușmănie și cu atâtea divisiuni, nici odată nu vom sta noi bine cu politica, și nici acumă, când alt cum evenimentele din Balcani să precipită și ne ating de aproape, nu numai din cauza Macedoniei unde am vîrsat atâtea milioane pentru susținerea Romanismului de acolo, dar chiar interesele Regatului sînt în joc!

Dar dacă guvernul actual liberal nu va cădea prin puterea numerică a conser-

vatorilor, va cădea sigur prin vre-o manifestație și scandal de stradă, cum de regulă să cam întimplă pe la noi, din cauza greșelilor și abuzurilor ce le provocă unii guvernanți.

Așa, chiar actualminte avem o afacere scandalosă, o escrocherie de care aproape totă presa străină se ocupă, ca și de escrocheria Humbert din Franța. Diferința este numai, că pe când în Franța o femeie a escrocat peste o sută milioane de la particulari naivi, aici suma nu trece peste 2—3 milioane poate, dar e senzațională prin faptul, că sînt implicați în ea funcționari superiori ai statului, cari prin fapta lor duceau statul la discredit și ruină financiară.

Un funcționar superior de la Ministerul de finanțe descoperit, s'a sinucis aruncându-se sub roțile unui tren, alți doi sînt închiși, apoi vre-o trei evrei bancheri de aici tot închiși și doi de la Berlin asemenea închiși acolo. Adecă tot jidani au trebuit să fie și aici cauza escrocheriilor, cari constat'au în falsificarea tragerii la sorți a bunurilor de tesaur poședate de ei și cari ast fel le aduceau un câștig mare.

Instrucția încă nu e terminată și să prevestesc deja și alte descoperiri senzaționale, complicând — zice-te — persoane sus puse în partidul de la putere; și ast fel presa opoziției, care face agitație pe această temă, crede că guvernul actual i-se sfîrșesc zilele. — Vă voi ținea în curent!

În țarna această au fost anunțate la Athenei vre-o 30 de conferințe, pe fie care săptămână două, plus altele ce se vor mai ivi.

Una din acestea a fost ținută pentru sporirea fondului „Ligei culturale“ de Dl. avocat și om politic Panu, fostul șef al radicalilor din România și poate viitor ministru.

Îngrijire pe masă și prinde cu față victorioasă penițelul. Tăiușul sare în sus, și ca și cum l-ar proba elasticitatea, îl apasă de două trei ori pe lepedea mesei. Apoi rescolesc cu el timp de două minute prin pulberea de strănutat și în fine întapă din ea o muscă mîrtă, pe care după o inspecțiune scrupuloasă o aruncă sub scaun. Acum numai se crede Tândălos îndreptățit, a lua o prisă, ștergînd mai înainte tăiușul cuțitului cu îngrijire penibilă pe mîneacă. Închide dosa și o așață lângă călimar.

Acum își aținti Tândălos privirea spre ferăstră. Ochii erau tare aburite. El se simți îndatorat a folosi cărpa de pe rampă spre a le șterge. Operațiunea-i succede, ferăstră se făcu limpede.

Dar vine curent! Ferăstră se pare, că azi iar nu se îmbucă la ram. Aici iar trebuie se ajute cărpa. El o întinde dealungul pe lângă crepătură.

„Așa!“

Bat trei pătrare la zece.

Tândălos acum se îndreptă spre penele sale, le învîrte de zece douăspre-zece ori încoco și încolo și în fine alege una sură, cu marginile mari, o admirabilă penă.

Penițelul cu două tăiușuri iar îl probază în privința elasticității. Apoi se începe procedura tăierii. Mai întâi rade cotorul de-a lungul lui. Apoi oțelul ascuțit strict după legile arhitectonice construiesc forma rudimentară pentru vârful condeiului. Acest vîrf încă neperfect de vre-o cinci-zece de ori îl pipăie și contemplează și în fine îl crepă pe unghia degetului mare de la mîna stîngă.

Succedînd această crepătură, Tândălos face o mică pauză de odihnă: pentru că

numai acum se începe adecă opera artistică propriu zisă, și apre o prestațiune perfectă omul trebuie să fie concentrat.

Cu puteri înalte bravul scribent se apucă acum de încoronarea opului său. De o sută de ori ține cotorul cătră lumină, de o sută de ori probază cu vîrful limbii, că ore ajuns'a doritul grad de perfecțiune. Cioplește, rade, șgărie și netezesc, ca și când ar fi vorba de producerea unui prototip, a unui „condei“ a se.“ cum ar zice filosoful. Pleoapele sale tot mai tare strînse la olaltă dau feței sale ceva aparință de cugetător! De n'ași sci, că cel ce înaintea mea, este scriba unchiului meu, l'ași ține de un profesor de metafizică.

În fine! Un zimbet se revarsă peste fisonomia de uliș ca și undele unei lucriri trandafirii de soare! Să scie și el grecesce, de sigur, că ar esclama: „evreka“ Cu greu, dar totuși cu noroc!

Încă de opt ori se mai repetesc această comedie minuțioasă. Tândălos ordineză apoi penele tăiate după principiul bătrăneței, și așază penițelul lângă dosa de tăbac de nas.

Bate jumătate la unspre-zece.

Tândălos se întorce acum spre hîrtie. Caută și resfolesc printre conțurile de hîrtie nescrisă, ca și când ar scruta după un citat capitol din „corpus juris.“ Alegerea se pare, că-l causază chin. Acum închide un ochi, acum celalalt, — după modul cunoscătorilor de artă rafinată, cari esaminează un tablou. Apoi întorce mapa ca și când așa mai bine l-arsuccede alegerea definitivă. Netezesce cotele, cum netezesc cunoscătorii uncal. Scie Dumnezeu, ce-l pricinuesce, să ducă în urmă

unul dintre caiete la nas și să-l miroșescă meditativ. După cinci minute s'a împecat cu sine și cu hîrtia. . . Mapa se întocmesce acomodat spre scriere, cotele capetă unele neteziri cu degetele cele mari. . . Tândălos e măiestru întru întrebuintarea artistică a acestui instrument natural de netezire. . . Așa!

Într'aceste chilia se recise în mod simțitor. Dn. bătrân începe a-l fi frig.

„Tândălos,“ zice el supărat, „DTa aieva, că ai stins focul! Chiamă servitorea!“

„Bine, Dle consilieriu de justiție, Marie, Marie!“

Servitorea apare în prag, și se grăbește a aprinde iarăși cărbunii licuritori.

Tândălos se uită cu interes la ni-zuintele ei.

„Ce ai DTa să casci gura acolo? Mă prind, că nice astăzi, nu ai să gați cu afurisita de penă. Acum de trei zile tot rumegi la acele căte va cote.“

„Pardon, Dle consilieriu de justiție; vream numai să mă conving. . .“

„Taci, și te apucă de lucru!“

Servitorea se duce. Tândălos iar își ocupă postul la masă. Scote conceptul, ce are de gând, să-l decopieze. Mai trece încă o bucată bună de vreme, până se descifreze locul, până unde a ajuns. În fine ajunge în clar și cu punctul acesta. . . Locul respectiv și-l însemneză, punînd penițelul pe el, și scote din mapă ultima cote din lucrarea, ce are să o puriseze.

(Va urma)

Conferința s'a ținut în ziua de 24 Ianuar st. v. în care zi serbăm aici Unirea Principatelor Muntenia și Moldova.

După ce Dl Panu arată însemnătatea zilei prin câteva cuvinte, trece a se ocupa pe larg de „unitatea culturală“ a Românilor și între altele zice cam acestea: să nu ne mai agităm și să ne mai batem capul cu „Unitatea politică“ a tuturor Românilor, sînt alte state mari ca Franța, Germania, Italia, cari nu o pot avea, dar noi, împărțiți sub patru stăpîniri, sub Austria, Ungaria, Rusia și Turcia? ne putem gândi la aceea Unitate ca și alte neamuri la a lor, înse să o lăsăm să ni-o aducă evenimentele — cari pot să vie odată — fără ca să ne agităm și să provocăm numai încercături și interveniri diplomatice, cari nu ne folosesc! Un lucru înse putem face, fără să provocăm pe cineva în contra noastră, și anume: să ne facem „unitatea noastră culturală“ să vorbim una și aceeași limbă peste tot locul unde sînt Români . . . Dl Panu a mai spus, că a cetit într'un ziar, cum Ungurii acuză pe Români, că au centrul de cultură în Bucuresci, dar oare Ungurii noștri din România, mulți puținți câtî sînt, nu au și ei centrul de cultură ungurească în Budapesta? — zice Dl Panu, fără ca noi să ne supărăm pe un fapt așa de natural și logic.

Odată — continuă Dl Panu — era centrul de cultură românească la Iași în Moldova, unde aveam Domn învățat, pe Cantimir Vodă, și episcopi învățați. *după ce înse o parte din Românii din Transilvania s'au unit în credință cu biserica catolică a Romei, atunci centrul cultură a trecut acolo la ei în Transilvania*, și astăzi când avem un Regat independent și o capitală cu atâtea Instituțiuni de înaltă cultură, și Românii cărturari din cele alalte provincie române supuse altor state, în cari ei sînt delăturați de la treptele posturilor mai înalte, vin aici în capitală, este iar natural, ca centrul de cultură românească să-și aibă sediul în Bucuresci, capitala țării, fără ca Ungurii săi alții, să se supere pentru acest fapt firesc.

Nu știu dacă dușmanii vor fi mulțumiți cu acestea explicațiuni sincere și juste ale Dnui Panu? și să nu ne mai zică nici iridențiști unii, iar alții că, unirea Românilor cu mama Roma nu a adus foloșe Românilor!

Delarupe.

DE ALE POCĂIȚILOR.

Almaș, 1 Martie n.

În una din zilele trecute, din cauza unor afaceri private, me aflam în cancelaria notarială din Almașul-mare.

Sub durata de timp cât am stat în cancelarie, se presintă un țeran ung. reform. din comuna Babiș aparținătoare cerc. notar. al Almașului.

Omul începe a înșira dnui notar o jalbă plină de amărățune, asupra muerii sale, care-i necăjește casa și familia; căci peste voia lui, s'a făcut pocăit. Și că cu toate dojenile ce i le-a făcut, n'a ajuns la nimic, spre a o pute readuce din scribita credință.

Maș spunea că de ună zi chiar pretinsul lor popă — cum îi zic ei — din B. Huedin a umblat prin comuna lor și

alte comune pe la pocăit, și că a stat tare și de el să se facă pocăit; după ce mueria lui acum e între pocăit. De alt cum în această comună mai sînt asemenea consorti: unul reformat și altul pocăit.

După cum spunea omul, el tare l'a înfruntat pe pretinsul popă a pocăiților, care-l nefericesce casa etc. Începe apoi omul a spune: „da cum nu l'ași fi dojenit și înfruntat cu vorbe aspre când știu sigur, că el — pretinsul popă — încasază pe totă săptămîna 24 fileri de la tot pocăitul sub titlu la „cassa sufletului“ și apoi iarăși de câte ori au adunări de rugăciuni și botez umblă tot pretinsul popă, cu discul colectând la altă cassa sub titlu: la „cassa lui Dumnezeu.“

„Acești bani adunați de pe la puținți precepatori înșelați, îi tornă în busunarele lui, — spre a trăi domnesce, fără a da cuiva vre-o samă de ei. Apoi așa îi sci seduce încât tot insul plătesce regulat și fără șovăire.“

Deci după spus-a omului cu jalba, computând taxa anuală pe 52 săptămîni a 24 fil. săptămînal aflăm 12 cor. 48 fil. la an. Punem că a mai dăruit și discul cu vre-o 2 cor., cari la olaltă fac 14 cor. 48 fil. de o persoană la an. Prin procedura această o familie constatătoare din 6 persoane, cari sînt membrii ai societății pocăiților, trebuie să solvască anual vre-o 84 cor. 48 fileri.

Față cu aceste taxe și daruri, unde stăm noi cu preoții noștri cei buni și adevărați?

Pot zice cu totă dreptatea — știu din praxă — că un preot de al noștri de la o familie afară de lectical și 1 zi de lucru cu palma la an, nu capetă în un deceniu suma de mai sus.

Sînt de credința că după ce acești pocăit, se vor deștepta și vor afla înșelațiunile, vor repăși.

Pîn atunci trebuie înse bine să ne întărim și fortificăm cetatea noastră, numită credința strămoșescă.

E. Mocan,
inv.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. După ce cu ajutorul lui Dumnezeu am pus biserica gr. cat. din Abuș în stare foarte bună, așa încât nici o biserică de pe Tirnăva-mică, nu pôte să fie mai bine înfrumșetată de cât acesta în privința vestmintelor și vaselor bisericesci; mi-am dat totă silința ca și biserica din filia mea Păucea să fie tot așa ca și cea din Abuș, dar mulțumită Domnului vîd, că vorbirile mele au avut efectul dorit și anume: Tote ce se țin de biserică am avut în Păucea numai vestminte negre pentru morți nu, dar nisece omeni cu inima bună s'au aflat și anume: Iacob Avram, Teodor Avram, Ioan Snciș, Vasiliu Stoica, Dumitru Avram și Marișca Hancu și am cumpărat un rînd de vestminte de catifea în preț de 100 cor. Dumnezeu Sfintul răsplătescă-le în sutit, tot asemenea Ioan și Todora de Supădure au cumpărat un rînd de vestminte negre pentru biserica din Abuș, și acestora Dumnezeu să le răsplătescă. Abuș, la 25 Februar 1903 în numele curatoratului Nonic Rus, adm. paroch. — George Amaru și sotia, pentru înfrumșetarea sfintei noastre Biserici și înălțarea cultului divin, au pro-

curat pe speșele sale proprii, un feșnic în valoare de 38 cor. și un rînd complet de odăidii, în valoare de 120 cor. pentru care lapte generoșe, le rostim și pe această cale, cea mai ferbinte mulțumită, Antistia bisericii gr. cat. din Siria.

Din Archidieceasă. Pînă la termenul de 31 crt. e deschis concursul pentru ocuparea parochiei *Petrindul-mare* din distr. Ciuș. Emolumentele: casă parochială cu 2 odăi, culină și cămară. Edificiile economice. 8 jugh. porțiune canonică, lectical de la 86 case, venitele stojarl. Tote venitele sînt socotite în conscrierea de congruă în 24154 corone.

„Economul.“ și-a ținut la 18 crt. adunarea generală sub presiuni canonicului Sarkadi de la Orade. Au fost prezenți 29 acționari, cu 491 voturi. Adunarea a decurs în deplină ordine. Raportul direcțiunii, a comitetului de supraveghiere, bilanțul și împărțirea profitului s'a aprobat. Caponul se plătesce cu 8 cor. În direcțiune au fost aleși: *Dr. Elie Dăianu și Victor Ilyeș*, iar în comitetul de supraveghiere *Gavril Pop* din Feleac și *Anton Mandeal*.

Banca de asigurare „Transilvania.“ În timpul din urmă banca generală de asigurare mutuală „Transilvania“ din Sibiu, a fost atăcată vident în unele foi din țară, atribuindu-se că exploatează clientela. De pe tonul în care sînt scrise acușările acestea, e evident, că ele au pornit chiar de la acele persoane, cari au fost date afară din serviciul banței pentru iregularități. Acușele aceste apoi se colportază în mod tendențios de alie asemenea existențe. Adevărata cauză a acestor porniri, e că „Transilvania.“ în decursul celor de peste 30 ani ai existenței sale și-a câștigat un bun renume, prin o activitate cinstită, stînd ast fel în calea altor institute de speculă, cărora le-a făcut o concurență simțitoare. E interesant, că în același timp s'au pornit acușele și contra altei societăți de asigurare reciprocă, ceea ce denotă o campanie anume pusă la cale. După cunoștința noastră, în afacerile sale de asigurare a realităților bisericesci nu numai din Archidieceasă, ci și din dieceșele sufragane, „Transilvania“ s'a purtat tot de una culant și prevenitor. De alt cum, după cum sîntem informați din parte competentă va urma în curînd, o declarație specială în această chestie odioasă.

Preot român în Canada. Mitropolitul Moldovei a chirotesit în Zlătari, ca confesar și archimandrit pe protosinghelul Eugeniu Ungurean. Noul archimandrit a plecat la Iași, de aici la Hamburg, pentru a se imbarca cu destinația pentru Canada, unde va servi ca preot al coloniei române.

Promotie. În 14 a. l. c. a. fost promovat de doctor în științele juridice d. Corneliu Rusu, fiul parochului gr. cat. din Țaga.

Recrutările conform ordinului ministrului de honveți se vor începe cu 1 Aprilie.

Bancnotele vechi de 10 fl. și-au pierdut valoarea cu data de 28 Februarie a. c. De aci încolo nu se mai pot valora nici la casșele de stat, ci numai la Banca austro-ungară se pot valora, pe lângă petiție pînă la 31 Martie. Dela 31 Martie încolo, își pierd ori ce valoare.

Atragem atențiunea stimaților noștri cetitori asupra inseratelor noastre, de mare folos pentru unul fie care.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

EMINESCU și COȘBUC.

— Note comparative. —

(Continuare.)

Revenind la Vladu al nostru, trebuie să constatăm, că ajuns flăcău, începe a se resbuna de zăpăcăla, ce i-o pricinuiseră fetele, pe când era numai flăcăiandru. Acum el e de cătră pădure, consciu de superioritatea lui, și ele sînt cele zăpăcite.

Când dimineța trece pocnind din biciu (>Pe lângă boi<*) ea sare pripită să-l întrebe cum a dormit. Iar el, fără multă vorbă, dă să o sărute în mijlocul drumului. Ea se sbate, îl lovesce — și pe urmă totă ziua n'are astîmpăr, îi pare reu și abia așteptă sara, să-l rîde de iertare.

Când el nu mai dă câteva zile pe la ei (>Dragoste învrăjbită<*), fata nu mai scie pe ce lume e. Sara se aședă sub cireș — martor al dragostii lor — și când, pe urmă el se reîntorce, ce frumos îl rîde de iertare.

El șede în prag, ea vine tiptil, îi acopere ochii cu mâinile, îi șoptesce ceva și fugе (>Subțirica din vecini<*). El o chiamă să vină iarăși, dar ea nu-l ascultă, căci nu vrea să se lase sărutată.

Atunci el se întorce nepăsător zicându-i: >Ei, dute dar!< Și cum sta cu fața întorsă, se pomenesce de odată, că cineva-i ridică părul de pe frunte și când se întorce, ea-i cade în brațe zimbînd cu un fel de frică: >Răule, te-ai supărat?<

În >Politică< flăcăul se joacă acum el cu fata, prefăcându-se nepăsător și abia când ea începe a plînge, îi spune că numai a glumit.

În toate creațiile erotice ale lui Coșbuc superioritatea flăcăului e vădită, de aceea poeziile ca >Nu te-ai priceput< și >Ispită<, unde fata e mai îndrăsnită și ficiorul mai sfios, sînt adevărate excepții, după cum adevărate excepții sînt și flăcăii gură-cască, când e vorba de joc și de fete!

Dar această superioritate a flăcăului nu eschide farmecul și dragălașia femeii. În >Fragment<, el dă să-iasă afară tremurînd de mânie, blăstămîndu-o, și când să-și pue piciorul în prag, o vede lăcrămînd.

O clipă șovăește, apoi de odată

Colosul

De gânduri la privirea femeii s'a topit!
Și galben la picioare-i s'așterne furiosul!

Cine nu se va gândi la >Vinere și Madona< lui Eminescu și nu va afla o de-sevărșită asemănare între acești doi poeți, cari în stăpînirea celei mai puternice mîni asupra femeii, sînt în stare să uite totul și să se calmeze de o singură lacrimă a ei — >un strop, un singur strop<, zice Coșbuc; >o privire umedă și rugătoare< zice Eminescu.

Romanul nostru de la țară se încheie cu >Spinul<, când îndrăgiții nostri sînt miri și ca joi se cunună. Flăcăul e tot vesel și glumeț, dar fata pare mult mai serioasă ca înainte. Când flăcăul îi scote spinul ce-i intrase în talpă, ea nu e așa darnică ca mai de mult și când el îi cere plata

... ea-l lovește 'ncetișor
Zimbînd cu palma peste gură.

Cine i-a spus fetei de țaran să fie așa de cuminte, când e mirésă? Cine i-a

spus, că sărutările sînt cu atât mai dulci, cu cât sînt mai rare? Cine i-a spus, că prin această receală impusă, potențază mult mai tare dragostea flăcăului?

El se necăjește că-l pîrtă ca pe copii cu vorbe; de odată un zimbet ștregăresc îi jîcă pe buze. În urma urmei nu va muri el în așteptare până joi.

Și joi tu n'ai ce să mai zici,
Că pentru multe mi-ești datore! . . .

Alătura de icona fericită a mirilor, poetului nu-i scapă din vedere chipul îndușător al flăcăului, ce mîre în flîrea vîrstei (>Sub patrafir.<*) Ce liniște și ce îndușătoare resignare acompaniază această ultimă spovedanie a flăcăului, ce mîre.

Iată cum își înșiră păcatele:

Eu mă cunosc; sînt păcătos,
Că prea am dus-o 'n ris și în glume,
Prea drag mi-a fost să fiu în lume.
Și-am prea iubit ce-a fost frumos,
Pe lângă vin voinicii rotă
Și chiote pe deal în zori
Și ziua luncile cu flori
Și hora noptea 'n ședători
Și viața totă!

Și mi-a plăcut 'n jurul meu
Să ved flăcăi pe bătătură
Și cobza cu isonu 'n gură
Să-mi zornăe zorînd mereu;
Să ved cum se cotesc șirete
Pe-ascuns nevestele, și-aprins
Să simt de peste brîu cuprins
Trupșorul cel subțire 'ncins
Al unei fete

În aceste două strofe Coșbuc concentreză totă fericirea flăcăului, tot farmecul ce viața îl avea în ochii lui.

Acum când scie, că i-a sunat ceasul, nu se estaziează pentru mîrte ca Schopenhauer în teorie, nici nu tremură de ea, ca Schopenhauer în praxă.

Și dacă îi e jale, că mîre, e că:

Tata-i mort
Și mama-i cu copii sârmana,
Ei de la mine-așteptă hrana.
— — — — —
De ei mi-e jale, nu că mor.
Dar cum e scris . . . Că sînt dator
Și eu c-o mîrte

Câtă deosebire între resignarea flăcăului în fața morții și între apoteosarea ei în sonetul lui Eminescu:

Par' că me ved murind: în umbra porții
Așteptă cei-ce vor să me îngrope,
Aud cântări și ved lumină de torții.

O, umbră dulce, vino mai aproape,
Să simt plutind deasupra-mi geniul morții
Cu aripi negre, umede pleoape.

Eminescu visază Mîrtea și o doarese ca pe un mîntuitor; flăcăul lui Coșbuc nu-i trece prin gând să se gîndescă la ea, de cât când vede că nu mai are încătrău. Și atunci, cu totă părerea lui de rău pentru lumea ce îi era atât de dragă, își plîcă capul resignat, căci în sfîrșitul lui, el vede puterea neînduplecată a sorții, de la care nu se dă abatere, pentru că >așa i-a fost scris!< Acest >cum e scris< călăuzesce viața țaranului din leagăn, îl mîngăe în

necazuri și dureri, scutindu-l de lupta, ce lumea inteligentă înzadar vrea s'o susție împotriva copleșitoare puteri a sorții — și închide în urmă-i pîrta vieții cu același farmec de resignată mîngăiere, pe care lumea de la orașe nu scie să-l prețuască în de ajuns.

Ast fel ni se presintă dragostea în poeziile lui Coșbuc.

În aceste mîrgăritare erotice numai de două ori ne vorbesce poetul de dragostea proprie. (>Mănișă,< >Subțirica din vecini<*) în cele lalte rămîne obiectiv și ce-i ce ar voi să-i alcătuiască biografia din versuri, tratînd despre dragostea din tinerețe a poetului, s'ar alege cu un singur nume: Lina.

Dar —

Mai de mult . . . ah tôte-aceste
Mai de mult s'au întemplat!

Fôrte caracteristic pentru concepția erotică a lui Coșbuc, e al XI-lea dintre >Cîntece<. Poetul obișnuit cu sinceritatea Linei, se revoltă la cochetăria și afectările frumoșei dîmne, care îl fermecase. De și poetul nu ne-o spune, credem că nu greșim, când susținem, că acest cîntec e scris după trecerea lui în România.

Ah, cât ești de frumoșă dîmna,
Când stăm la vorbă amîndoî,
Dar mai ales când spu blasată
Că viața asta e noro!

Mi-arați briliantata mîna
Și obositul cap țî-l plecî —
Ești întruparea frumuseții
Visată de poeții greci

Tu me omori cu ochii nobili!
Receala ta m'a fermecat;
La foșnetul cel cald al rochiî
Dintr'un copil me simt bărbat.

Și-atunci când riđi aristocratic
Cu vecinicul tîu >mon-ami<,
Ah nu 'nțelegi sublimă dîmna,
Cu ce plaisir te-aș pîlmui!

Unde a remas drăguța de Subțirică din vecini? Șcicia ôre când se lasă în brațele poetului și când îi mîngăia fruntea — șcicia ôre fata aceea dulce și naivă, că fruntea aceea avea să fie încununată cu lauri? Șcicia ôre că mîna ei nu-i destul de fină ca să mîngăie fruntea unui nemuritor, că dragostea ei de fată simplă din popor nu e destul de puternică, pentru ca poetul să nu trecă în alte brațe, mai blazate, mai briliantate, mai aristocratice, mai potrivite într'un cuvînt pentru un poet din lumea mare?

Nu șcicia — nu șcicia, sâraca. . . .

Și poetul din înălțimea lui de astăzi mai aduce-și ôre aminte de drăguța din vecini, care la iubit așa de mult și i-a inspirat cele mai frumoșe versuri, dar care nu avea mîna briliantată, nici nu șcicia să-i zică >mon-ami<, ca dîmna aceea frumoșă și rece din capitală?

Sau a uitat-o și el, îngropînd dulcea ei iconă în trecutul lui atât de luminos, ale cărui raze constitue cea mai intensă lumină în aureola lui de nemurire?

(Va urma.)

Al. Ciura.

„Fragmente din istoria bisericăscă a Românilor de Non quis, sed quid.“

(Continuare și fine)

În numărul precedent am arătat, că înainte de 1599 n'a existat așa numita „mitropolie“ a Belgradului, și că fiind ea o simplă episcopie, n'a putut avea nici după 1599 episcopi sufragani în Transilvania.

În fragmentul III publicat în numărul 24 al „Telegrafului Român“ de la 14 Martie 1903, dl „quid“ promite îndată la început, că va dovedi „legătura de sufraganietate“ „între episcopiile sporadice de prin țară și între Mitropolia de Alba-Iulia“, și când colo la nici una din acele episcopii n'aduce nici cea mai mică dovadă despre legătura lor de subordinațiune față cu Bălgradul, ci numai îndrugă la vorbe goale, în multe locuri fără nici un înțeles. La o singură episcopie, — Muncaciul — se încercă a dovedi, că această episcopie a fost sufragana mitropolitului din Alba-Iulia, afirmând: „Am văzut din diplomele anilor 1391, 1479, 1494 și 1498, că această episcopie era subordonată Archiepiscopului Mitropolit de Transilvania.“

Domnul „quid“ însă n'a văzut, nici n'a putut vedea așa ceva în diplomele citate, ci numai își înșelă cetitorii, de ore ce diploma din 1391 este actul patriarhului Constantinopolitan Antonie, prin care pune egumen în Perî pe Pachomie și în care nu se pomenește de nici un Mitropolit din Transilvania ori Ungaria; diploma din 1479 vorbește despre mitropolitul „Iovanichik Nándoralbensis“ adevărat din Bălgradul Sârbiei; diploma din 1494 vorbește despre Archiepiscopul „de Transalpina“ adevărat din Muntenia; iar diploma din 1498 trată despre o plânsore a egumenului din Perî. Ilarie, în contra episcopului din Muncaciul, Ioan¹⁾

Despre episcopia Maramureșului dl „quid“ nu poate aduce nici un argument, că aceea ar fi fost sufragana Bălgradului. Cel mai serios argument pentru cine nu este inițiat în istorie ar fi aceste cuvinte ale dlui „quid“: „Îosif Stoica la anul 1699 luă titlul de episcop românesc al Maramureșului, și în vacanța scaunului mitropolitan din Belgrad, Îosif se intitulă de administrator al acestuia și sfinția preoții din Ardeal.“

Câte cuvinte, atâtea neadevăruri în contra actelor, ce le-a putut ceti dl „quid“ în „Vechile Episcopii“ și în autorii citați în această scriere.

Îosif Stoica figurează ca episcop în Maramureș din anul 1692, nu din 1699. Deja pe un antimis din 1693 el se intitulă (slavonesce): „Din darul lui Dumnezeu episcop ortodox al Maramureșului, exarch stavropigiei Constantinopolitane, administrator al mitropoliei Belgradului din Ardeal.“

Aceste cuvinte de pe antimis dovedesc mai departe, că Îosif Stoica nu se intitulă administrator al scaunului mitropolitan din Belgrad pe timpul vacanței acestuia, căci la anul 1693, când el purta acest titlu, scaunul mitropolitan era ocupat prin Teofil încă din anul precedent 1692, deoarece acest „mitropolit“ s'a sfințit la București în 18 Sept. 1692²⁾ și și-a primit investitura civilă în

18 Decembre 1692.¹⁾ iar în scaunul mitropolitan a staț până în 1697²⁾

Când Îosif Stoica se intitulă „administrator al mitropoliei Belgradului“, el dovedea prin acesta nu numai că nu este sufragantul acelei mitropolii, ci și că pe mitropolitul din Belgrad nu-l consideră de ortodox, ci de eretic calvin, și prin urmare usurpător al scaunului mitropolitan.

În fine Îosif, când se intitulă exarch, voia se arete, că nu atâră de la nici un mitropolit, ci numai de la patriarhul, care-l investise cu dreptul de stavropigie, adevărat îl făcuse exempt de ori ce alt arhiepiscop, ori mitropolit.

Dar de ast fel de lucruri ce-i pasă dlui „quid“! El este mulțămît, dacă-și poate amăgi cetitorii, cărora le mai spune și absurditatea, „că astăzi episcopia Maramureșului se represintă prin vicariatul episcopesc gr. cat. al Marmatiei“, pe când vicariul din Marmatia este reprezentantul episcopului din Gherla.

Despre episcopia Vadului nu aduce dl „quid“ nici un document ca să ne arete, că aceea ar fi fost sufragana scaunului mitropolitan din Belgrad, și nu va putea aduce în veci vecilor, căci episcopia Vadului a încetat cu vreo 43 de ani înainte de înființarea „mitropoliei“ Belgradului, iar episcopii ei toți au fost sfințiți și trimiși din Moldova, pe cum se vede din actele lor de numire, iar nu de la inchipuita mitropolie a Belgradului.

Trebue însă să relevăm, că dl „quid“, când scrie despre înființarea episcopiei Vadului, își face impresiunea unui hăbăuc, căci în loc să se plece adevărului așa de limpede și documental desfășurat în „Vechile Episcopii“, pune arhieriei în toate „numéroșele“ mănăstiri de prin „văile Someșului“, fără a putea arăta cu numele nici măcar pe unul singur, și fără a putea indica o singură dovadă, că acei episcopi ar fi existat. Iar când vine la voivodii Moldovei cari apar limpede din documente ca întemeiatorii episcopiei, pe care ei au inzestrat-o cu moșii, ca și când i-s'ar fi stins lumina rațiunii, nu poate vedea acest adevăr din motivul, că „n'a fost nevoie, ca episcopia Vadului să o creeze domnitorii Moldovei refugiați la Ciceu, Unguraș, Bistrița,“ măcar că înființarea episcopiei se atribue lui Ștefan cel Mare, care nu s'a refugiat, ci a făcut pe alții se fugă cu săgeța în trup, iar vitézul Petru Rareș a inzestrat episcopia cu moșii în un timp când nu avea lipsă de a se refugia nicăiri.

Tot asemenea și despre episcopia Geoagiului dl „quid“ în loc să-i pară bine, că în „Vechile Episcopii“ s'a deslușit, pe cât s'a putut din documentele existente, originea ei, el se apucă să ne spună, că „mănăstirea (Geoagiului) e vechiă, întemeiată de Cnezii cei vechi și proprietari ai minelor de aur erezite încă de la Agathirsi“. Din toate aceste secături nu este adevărat, ori adevărat nici un cuvânt, nici că ar fi existat Cnezii aceia, de cari vorbește numai din fantazie, nici că ar exista ori ar fi existat mine de aur în Geoagiul ori în jurul Geoagiului, unde se cultivă vii și se poartă economie de vite, nici nu indică nici o urmă despre existența mănăstirii înainte de 1500.

Despre episcopia Feleacului nici nu poți ști, ce vrea să zică dl „quid“. Destul, că nu-i poate dovedi existența ca episcopie adevărată, și cu atât mai puțin subordinația ei sub mitropolia Belgradului, care la 1500 nici nu exista.

Cu neexistența episcopiei din Bistra de pe Arieș se împacă cu greu și dl „quid“, căci iată ce zice: „Dacă s'ar adevăra acesta mai pozitiv, am pierde încă pe un episcop din Ardeal și pace. Atâta pagubă.“

Apoi bine, dle „quid“! ceea ce doarești dta să se adevărească, că adevărat episcopul Partenie din Muncaciul a fost consacrat de mitropolitul Ștefan din Belgrad asistat de doi arhieriei, unul Grigorie din mănăstirea Moldaviței și altul Sava din mănăstirea Bistriței din Moldova, este mai pe sus de ori ce îndoiială adevărat în „Vechile Episcopii“ la pag. 99—101. Înzădar te miri, că pentru ce mitropolitul Ștefan nu a chemat arhieriei asistenți la consacrare din Maramureș, ori Ienopolea, ori Bănat, căci în Maramureș la 1651 nu era episcop românesc și însuși Ștefan din Bălgrad se considera în titulatura sa ca episcop al Maramureșului, iar în Ienopolea, ori Bănat nu poți dta adevăra, că ar fi existat episcopi români la 1651.

Că episcopia Galațului lângă Făgăraș n'a existat nici odată, este dovedit și mai lămurit în studiul dlui Bunea: „Episcopi de Haliciu în Transilvania și Ungaria,“ publicat în „Prinosul D. A. Sturdza“ pag. 131—145.

Asemenea din împrejurarea, că din când în când trecea câte un episcop prin Vlădeni, ca să ajungă la Brașov, pe cum au trecut mai mulți, și români și sârbi, nimenia nu va putea deduce existența unei episcopii în acel sat.

Ce privesc episcopia Făgărașului, dl „quid“ nu poate aduce pentru adevărea existenței ei în secolul al 14-nimic alt ceva, afară de auctoritatea dlui Hașdeu (în Negru Vodă, pag. 233). Dar dl Hașdeu în „Negru Vodă“ încă nu este în stare să aducă nici măcar un singur document despre episcopia Făgărașului în secolul al 14-lea, ci se provocă la Fotino și la un cronicar muntenesc, cari au trăit sute de ani după veacul al 14-lea, Mărturia lui Fotino și a cronicarului muntenesc nici dlui Hașdeu nu i-se pare dovadă suficientă despre existența episcopiei Făgărașului, și pentru aceea se încercă a dovedi existența ei din titlul „Galatiensis“ al episcopului unit Macarie din 1469. Dl Hașdeu crede, că sub titlul de „Galatiensis“ este ascuns „Galațul“ de lângă Făgăraș, ceea ce nu este adevărat, pe cum s'a dovedit și mai de curând în studiul citat al dlui Bunea: „Episcopi de Haliciu în Transilvania și Ungaria.“

În fragmentul al 4-lea și cel din urmă publicat în nrul 25 de la 17 Martie c. al „Telegrafului“, dl „quid“ nu este în stare a dovedi nimic în contra celor susținute de autorii „Vechilor Episcopii“ despre episcopia Silvașului, ci înșiră la neadevăruri și absurdități după obiceiul său. Ne spune, că mănăstirile din Stă Maria-de-Pétra și din Colțu-Rîului-de-moră au avut arhieriei lor, dar nu produce nici o mărturie despre această. Pune pe episcopul unit Mateiu într-un scaun cu cel neunit Ioan de Capha; ne spune, că „episcopi ecclesiarum Valachium în Transilvania va să zică Mitropolii din Belgrad,“ ceea ce numai aiurând se poate

¹⁾ Aceste diplome se pot ceti și la Maior Ist. bisericăscă, și la I. Mihályi, Diplome Maramureșene.

²⁾ Cipariu, Acte și fragmente pag. 239.

¹⁾ Nilles, Symb. pag. 153—160.

²⁾ Idem, Ibid, p. 180.

zice. Născocesc „nenumărate mănăstiri pro-
vedute cu archierei,“ și nu este în stare să
adeverescă existența unui singur archiereu.
Povestesc despre Negru de la Făgăraș,
cum a introdus pe cei dintâi ierarhi în
țara românească, deși toți istoriografii români
de ceva valoare astăzi nu mai admit născocirea
despre Negru dlu „quid“. Nu-i place
icóna adevărată și reală a trecutului, ci îi
trebuie nesce istoriografii, cari să aibă ne-
rușinarea de a îmbăta publicul românesc cu
apă rece, fabricând o istorie falsă, cum o
fabrică domnia lui.

Acestea arată până la evidență, că dl
„quid“ nu este capabil a lămuri nici o ches-
tiune, ce o tratăză, căci n'are nici cunoscin-
țele, nici agerimea minții, nici iubirea de
adevăr, ce se recer într'un istoriograf.

Omul acesta în toate scrierile sale a
cultivat numai neadevărul, cu o frivolitate și
superficialitate uimitoare. În „Date istorice
privitoare la familiile române“ și anume în
„precuvântarea“ de la partea I, pag. IV își
bate joc de creațiune, de paradis și de potop,
numai pentru că este atât de ignorant, în
cât nu știe, că cei mai vestiți naturaliști și
geologi au putut aduce în consonanță nara-
țiunea biblică cu rezultatele întemeiate ale
științei. Iar mai departe în text pune între
nobile și familii de acelea, cari știu din moși
și strămoși, că nu au fost nobile, ci jobăgesci
și-și fac haz de știința admirabilă, cu care
dl „quid“ le-a pus între cele nobile. Când
veți și cetesci această carte, trebuie să te
miri, cum s'a putut tipări sub auspiciile și
cu cheltuiala „Asociațiunii,“ iar pe preoții
cei uniți, cari au dat dlu „quid“ documen-
tele cele mai multe, în bună credință, că fac
un lucru folositor, trebuie să-i felicitezi pentru
fericirea de a fi conlucrat inconștient ei
înșiși la o carte, în care li-se batjocoresce
religiunea.

Scrierea această a pus basă la numele
literar al dlu „quid“.

De aci înainte i-a fost ușor să țină
discurs de recepțiune la Academia Română
în 1901 despre „Ugrinus“ și să amuzeze
pe savanții membri ai acestei corporațiuni cu
o lucrare, ce ar fi nevrednică și de un gim-
nasist mediocru, și să le mai spună, că in-
scripțiunea de pe casa lui Ionascu Monea
din Veneția-de-jos cuprinde o geneologie
adeverată, pe când ómenii versați în lucruri
de istorie știu, că tocmai la începutul vea-
cului al 18-lea în Ardeal era mania de a
făuri geneologii, spre a pute obține diplome
nobilizare de la împăratul din Viena.

Tot atunci a ținut dl „quid“ și un
discurs despre „Ioan Circa din Gâmbuț,“
construit întreg pe base false, și ast fel dl
„quid“ a putut să spună „Academiei Ro-
mâne“ lucrurile cele mai minunate despre
un prăpădit de popă filo-magiar calvinizant,
și conspirator în contra tronului Habsburgic,
făcându-l episcop în Maramurș într'un timp,
când acolo erau alții episcopi, și când „Circa“
era pribeag în Moldova, după cum arată o
scrisoară a lui cătră Rakotzi¹⁾

Aceste sînt gloriile literare în prosă
ale dlu „quid.“

Cele poetice sînt și mai strălucite, dar
din nenorocire se pôte presenta cu ele numai
în gura corturilor.

Aliquis.

Liturgia în s. Păresimi.

Scim cu toții, că biserica neunită de
rit grecesc în zilele de ajun ale s. Păresimi,
adecă Lunia, Marța, Mercuria, Joi și Vi-
neria nu celebrăză liturgia s. Ioan ori a s.
Vasilii. Singura abatere de la regula această
o face în sfînta și marea Joi, când adecă
celebrăză liturgia s. Vasilii întiu aducerea
aminte, că în zina aceea a instituit Domnul
nostru Isus Christos sfînta jertfă liturgică.
În zilele cele alalte de ajun ale s. Păresimi
biserica această ori nu celebrăză nici o
liturgie, ori celebrăză liturgia Înaintesfințitelor.
Liturgia această din urmă o face în
tote Mercurile și Vinerile din cele dintâi
șese săptămâni ale s. Păresimi, pe cum și
Lunia, Marța și Mercuria din săptămâna s.
Patimi și în serbătorile din 24 Februarie
(Aflarea onoratului Cap al Înaintemergăto-
riului) și din 9 Martie (Amintirea sfinților
40 de Martiri), de cumva serbătorile acestea
cad pe vre-o zi de Lună, Marți ori Joi din
s. Păresimi. În toate zilele acelea de ajun
ale s. Păresimi, cari nu le-am înșirat aci,
biserica grecescă neunită nu face nici o
liturgie. De la toate regulele acestea formăză
escepție serbătorea Bunei Vestiri (25 Martie),
în carea se face liturgia s. Ioan, ori în ce
zi ar căde.

Lucrul acesta se observă și în bise-
rica noastră. Ce privește facerea liturgiei
Înaintesfințitelor, avem o hotărîre sinodală
de a noastră. Sinodul provincial din Blă-
știnut în anul 1872 zice adecă: „Modul, cum
trebuie să se facă serviciul liturgic, se
cuprinde în Liturgierii, după care în bi-
serica noastră se disting 3 Liturgii, anume:
Liturgia s. Ioan Gură de aur —; Liturgia
s. Basiliu —; Liturgia s. Gregoriu așa nu-
mită a Presanctificatelor, carea se face în
tote Mercurile și Vinerile marelui post, pe
cum și Lunia, Marța și Mercuria din septē-
măna cea mare.“¹⁾ Hotărîrea această o în-
tregește Tipicul Triodului, carele ne spune,
că liturgia Înaintesfințitelor are, să se facă
în serbătorile din 24 Febr. și 9 Martie,
de cum va ar căde pe vre una din zi-
lele acelea de Lună, Marți ori Joi din
sfîntele Păresimi, în cari de altmintea nu
ar avé, să se facă nici o liturgie.

Tot același Tipic al Triodului, pe
cum și sino-dul nostru provincial din 1872²⁾
ne spun și escepția, ce o formăză serbătorea
Bunei Vestiri.

Referitoriul la regula aceea generală,
că în zilele de Lună, Marți și Joi ale celor
dintâi șese săptămâni din Păresimi și în
Vineria s. Patimi nu are, să se facă nici o
liturgie, nu am aflat nici un canon în le-
gisiatiunea particulară a bisericii noastre.
Dară se află dispoziții referitoare la lucrul
acesta în legislațiunea generală a bisericii
grecesci. Mai întâi aflăm, că cărțile noastre
liturgice în rînduella zilelor acestora nu
cuprind nici o dispoziție referitoare la aceea,
cum are să se facă sfînta liturgie în zilele
acestea. Nu aflăm în cărțile acestea nici o
determinare, că în zilele acestea ce Tipice
și cântări să se reciteze mai înainte de

Întratul cel mic, ce să se cânte după În-
tratul acesta, ce Prochimen să se cânte, ce
Apostol să se cetescă, ce să se cânte la
Aliliua, ce Evanghelie să se cetescă, ce Cu-
minecariu să se cânte. Și totuși ar trebui,
ca acestea toate să fie determinate, dacă
socotim, că zilele acelea se repetesc în
fieșce care an.

Altmintea stă lucrul cu privire la
zilele acelea de ajun ale sfîntelor Păresimi,
în cari am zis mai la deal, că se face li-
turgia Înaintesfințitelor. La zilele acestea
aflăm adecă în Triod pretutindenia obser-
varea, că se face liturgia Înaintesfințitelor.

Dovada această, de și e numai nega-
tivă, ar puté să fie de ajuns. Dar de cum
va óre cine nu s'ar îndestuli numai cu o
dovadă negativă, etă cercăm, să dovedim
același lucru și prin dispoziții pozitive de
ale bisericii noastre.

În liturgia a treia, carea Grecii o
numesc τὸν προηγιασμένων, etă tu o ai
numi a Înaintesfințitelor, trupul lui Christos
nu se sevârșește, ci sevârșit fiind de mai
înainte, se consumă între cântări de laude
dumnezeesci. Cei mai mulți dintre Greci
zic, că auctorul ei ar fi Gregoriu Pontifi-
cele Roman, căruia i-s'a dat conumele
Dialogul, pentru că a scris dialoguri.
Însu-mi aflu contrariul în cetirile acelea
ale Grecilor, pe cari ei le numese
Sinaxare: *Etă se zice, că din rînduella lui
s'a făcut, cu pe timpul Păresimelor la Ro-
mani să se sevârșescă jertfa liturgică întregă,
ceea ce se păzescă la ei până în ziua de
astăzi.* — Fie înse, cum ar fi, destul că
Grecii o venerăză foarte mult, și anume nu
numai de mai de aproape, ci acum de multă
vreme, și de mai înainte chiar de sinodul
Trulan, în care se face amintirea ei la
can. 52: *În toate zilele sfîntelor Păresimi,
afară de Sâmbătă și de Duminecă și de
sfînta zi a Bunei Vestiri, să se facă sfînta
liturgie a Înaintesfințitelor.* Și de cumva-ți
va plăcé, se amintescă ca în sinodul din
Laodicea la can. 49 fără de a se numi pe
nume: *Nu are să se aducă pâne în Păre-
simi, fără numai Sâmbăta și Dumineca.*
Căci la Greci, afară de zilele acestea, în
altele, de cumva nu se va întimpla serbă-
torea Bunei Vestiri, dacă are, să se celeb-
reze liturgie, nu se celebrăză alta fără
numai această a Înaintesfințitelor. — Căci
în zilele Păresimelor pe cum hotărăscă ca-
nonul Laodicean, nu se dă voce ἄφρον προο-
φύειν, a aduce pâne, a sevârși taîna, adecă
trupul și sângele lui Christos, ceea ce Iustin
în dialogul cu Trifon o a fost zis ἄφρον
ποιεῖν, a face pâne. Dară în alte zile, afară
de Sâmbătă și de Duminecă și de ziua
Bunei Vestiri, zice sinodul Trulan, că are,
să se facă liturgia Înaintesfințitelor. Tipicul
spune toate acestea în chipul cel mai limpede:
*Cade-se a sci, că în zilele de Duminecă ale
Păresimelor celor mari, și în ajunurile ser-
bătorilor împărătesci se face liturgia lui
Vasilie celui Mare; asemenea și în ziua
amintirii lui. Etă liturgia Înaintesfințite-
lor cere pe sama sa zilele sfîntelor Păresimi;
în zilele cele alalte ale anului întreg se face
liturgia lui Ioan Gură de aur.*

Așa Leo Allatin.¹⁾

(Va urma.)

¹⁾ T. VI. Despre cultul divin. Cap II. Despre
promovarea cultului divin public și sfințirea serbă-
torilor al. 5. pag. 105.

²⁾ L. c.

¹⁾ Iorga, Studii și Doc. IV. pag. 72. Vezi și
Dr. A. Bunea „Vechile Episcopii“ p. 104.

¹⁾ De Missa Praesantificatorum. Prolegomena
Ed. Coloniae Agr. 1748. col. 1531 urr.

Bibliografie.

A apărut:

N. Iorga: **Sate și preoți din Ardeal.** București 1902 pag. 349 prețul Lei 250. Sub acest nepretențios titlu neobositul scriitor Iorga a adunat în un volum rezultatul cercetărilor sale făcute în Ardeal și Pesta și povestește cu mult entuziasm istoria culturală a românilor din vechi timpuri, până la ajungerea bisericii neunită din Ardeal sub cărmuirea episcopului sârbesc. Volumul e dedicat „preoților și învățătorilor de peste munți prin cari se păstrează neamul în așteptarea viitorului care atîrnă de vrednicia noastră.”

N. Iorga: **Cuvinte adevărate,** București 1903 pag. 343 prețul Lei 250 un prețios volum de articole de ziar publicat în „E-poca”. Între aceștia e și simpaticul elogiu scris cu tristul prilej a morții neuitatului Episcop Pavel. Se află de vindere la librăria seminarială

Nicolae Boca: **Regimul dotal în dreptul roman și român.** teză de licență în drept susținută la facultatea din București pag. 88 tiparul elegant al institutului „Minerva”.

Ioan Nicorescu: **Amvonul bisericii gr. ort. române.** tomul I. Arad 1902. Acest volum de aproape 500 pag. cuprinde predici pe toate duminicile de peste an și costă 3 corone.

Ioan F. Negruțiu: **Constituțiunea patriei** sau drepturile și datorințele cetățenesci Blaș 1903 pag. 104 prețul 50 fil. E o scriere foarte importantă pentru școlile civile și pedagogi, împărtășind prețioase

cunoscințe din drepturile și datorințele cetățenesci. Pôte fi folosită cu mult succes și de privați.

„Sămănătorul”, sub direcția unui comitet. Anul II. Nr. 9. cu următorul sumar: Ion Gorun. Imploare (poezie) — Z. Birsan. Păunița. — M. Eminescu. Demonism (poezie) — Il. Chendi. Poeți și Critici. — D. Anghel. Blestem de mamă. (poezie) — Veturio. Rugăciune (poezie) — Red. Informații literare și artistice Răspunsuri. Numărul 20 bani. Abonamentul 10 lei pe an.

Dr. Augustin Bunea: **Vechile Episcopii Românesce a Vadului, Gecagiului, Silvașului și Belgradului.** Blaș 1902. pag. 152. prețul 2 cor. 50 fil.

Posta „Unirii”.

Am primit și achităm abonamentul de la: S. Nușfalet pe 1895, 1896, 1897 și 1898. Băița (Fărăgău) pe 1901 și 1902. Gârbovița pe 1902. Pocsaj pe 1902. Cerghizel pe 1899 sem. 2. 1900 și 1901 sem. 1. Telecul rom. pe 1898 și 1899. Ghișasa super. pe 1902 sem. 2. Spânțaca pe 1902. Damuc (Giurgeu) pe timpul din 12/5 1900 până în 12/5 1902. Vulturul (Pittsburg. America) pe 1902. Sibiu pe 1903 sem. 1. Borșa (benef. super.) pe 1903 sem. 1. P. Felix W. Botoșani. Primit și adresa schimbat. Asuagiu super. pe 1899 și 1900. Veritas pe Ianuar—april ale anului 1895. Nu ne da cu totul uităre! Din 1900 până acum nu am mai primit nimic. Vălețele bune pe 1899 și 1900. Scrișorea din Ianuarie nu ne este cunoscută. Hăj pe 1902. Toras (Orășciă) pe 1901, 1902 și 1903 pătrar ul prim. Găltiș pe an. 1900. Tatârlava pe 1900 și 1901. Șieuț. De aici! Vă merge regulat. Cereți la postă. Bani! s'au primit în 28/I. a. c.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.

Inserate.

(54) 11—20

Numai 2.75 fl.

Să trimită cu ram-bursă ori anticipându-se prețul.

Un escelent ceas de busunar Remontoir, de nichel sistem „Patent Roskopf.” Se vinde cu garanță de 3 ani. — Se dă gratis și o frumoasă catenă aurită și alte articole de reclam.

Celor ce nu le convine li se retrimite banii.

E. HOLZER

mare deposit de ceasuri și juvaere

Krakovia Stradom 18.

Liferantul oficialilor de stat.

Prețcuranturi se trimit la cerere gratis și franco.

Se caută agenți.

Recomandată de cei mai buni medici

Cea mai bună apă minerală

Aduc la cunoștința onoratului public că singur
eu pot servi cu apa de;

R É P Á T I

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaș, Salamon Sinberger.

(23) 1—3

Cea mai minunată și senetose apă minerală.

Recomandată de cei mai buni medici

Banca de asigurare

„TRANSILVANIA”

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigură în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune, edificiul de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în toate combinațiile, capitale pentru casul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.299 corone.** Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 corone.**

Pentru despăgubiri de incendii 3,003 550 c. pentru capitale asigurate pe viață 2,738.793 c.

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la: Direcțiune în Sibiiu, str. Cisnădiei nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din toate comunele mai mari.

Agenturi principale:

în Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Seghedin, Șopron, Szabadka și Timișoara.

(5) 7—52

„ULPIANA“

Institut de credit și economii, societate pe acții în Grădiște.

CONVOCARE.

(22) 1-1

la

a XII-a adunare generală

a institutului de credit și economii „ULPIANA“, ca societate pe acții în Grădiște, ce va avea loc **Marti în 24 Martie 1903, la 10 ore înainte de amiază, în localitatea institutului.**

Se invită deci prin această p. t. domnii acționari cu aceea observare, că la cas, că pe terminul sus fixat nu s'ar prezenta în număr suficient, atunci adunarea generală se va ține în sensul §-lui din statute pe 7 April, la orele 10 a. m.

PROGRAM:

1. Raportul direcțiunii și al comisiunii de supraveghiere; proiectul referitor la distribuirea profitului curat. Dărea absolutoriului.
2. Examinarea bilanțului și a contului Profit și Perderi.
3. Alegerea unui membru pe baza §. 39 și a comisiunii de supraveghiere.
4. Statorirea salarelor și a marcelor de prezență pro 1903
5. Statorirea organelor de publicitate.
6. Aprobarea regulamentului pentru afacerile interne ale institutului.
7. Eventuale propuneri ce se vor insinua în sensul stat. *Directiunea.*

§. 33 DIN STATUTE.

În adunarea generală numai acei acționari pot participa, cari cel puțin cu 1/2 oră înainte de acesteia și-au depus pe lângă revers la cassa institutului acțiunile lor, respective și ale plenipotențiatilor, dimpreună cu plenipotența.

ACTIVE—VAGYON. Contul Bilanțului pro 1902.

Mérleg-számla 1902. évre. PASIVE—TEHER.

Cassa în număr — Pénztári készlet	2,202	80	Capital social — Részvénytőke . . . cor. 30,000—		
Cambii de bancă — Bankszert-váltók	92,229	—	Rate incurse din emisia nouă — Befizetések az új kibocsátásból . . . „ 8,225.—	38,225	—
Realități — Ingatlanok	1,821	66	Fondul de rezervă — Tartalék alap	11,881	45
Efecte — Értékpapírok	1,009	55	Depuneri spre fructificare — Takarékos betétek	10,180	53
Mobiliar — Butorzat . . . cor. 1,000—			Reescompt — Visszleszámított váltók	35,618	—
după amortisare — leírás után . . . „ 100—	900	—	Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék	121	—
Diverse conturi debitoare — Különfela tartozó számlák	1,431	84	Fond de binefaceri — Jótékony-czélú alap	50	—
			Interese transitorii anticipate — Átmeneti kamat	1,846	49
			Profit curat — Tiszta nyeresemény	1,812	58
	99,184	85		99,184	85

ESZTE—KIADÁS. Contul Profit și Perderi.

Nyeremény- és veszteség-számla. VENITE—BEVÉTEL.

Interese de depuneri — Betéti kamat	796	56	Interese de escompt — Leszámítolási kamat	9,081	71
Interese după emisia II. — Kamat az új kibocsátás után	148	09	Provisiuni — Jutalék	2,579	64
Interese de reescompt — Visszleszámítolási kamat	2,066	24	Arândă de realități — Ingatlanok utáni haszonbér	82	—
Spese și porto — Költségek és postabér	1,531	45	Interese de efecte — Értékpapír kamat	30	04
Chirie — Házbér	120	—	Diverse venit — Különféle bevételek	809	57
Salare — Fizetések	2,939	88			
Dare după interese de depuneri 10% — 10% betéti kamat adó	120	32			
Dare directă — Egyenes adó . . . cor. 895-49					
Provent — Illeték . . . „ 110-82					
Arunc — községi adó . . . „ 1,892-12					
Drum — Utadó . . . „ 41-41	2,939	84			
Amortisare din mobiliar — Butorzati leírás	100	—			
Marce de prezență — Jelenléti jegyek	443	20			
Profit curat — Tiszta nyeresemény	1,812	38			
	12,512	96		12,512	96

Grădiște, la 31 Decembre 1902.

Frischolz Béla m. p.,
cassar — pénztárnok.

Raca Romulus m. p.,
director — igazgató.

Cornel Simu m. p.,
contabil — könyvelő.

Carol Pasc'a m. p.,
vice președinte — alelnök.

Dr. Gavril Suciu m. p.,
membru în direcțiune — igazgatósági tag.

Ștefan Țarina m. p.,
membru în direcțiune — igazgatósági tag.

Ioan Opronu m. p.,
membru în direcțiune — igazgatósági tag.

Contul bilanțului și contul Profit și Perderi s'a aflat în consonanță cu registrele principale și auxiliare. — A mérleg-számla és a nyereség- és veszteség-számla a fő- és segédkönyvekkel összhangzásban találtatott.

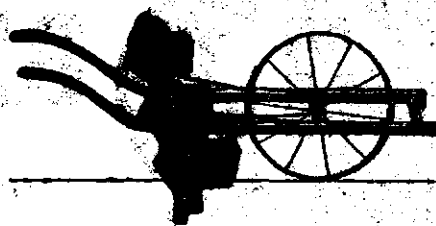
Simon Adolf m. p.,
președinte — elnök.

Mendel Mór m. p.,
membri în comisiunea de supraveghiere — felügyelő bizottsági tagok.

Ștefan Bojin m. p.,

Atelierul de mașini și de
pluguri al lui

EUGEN NICOLA
din Blas.

Se recomandă pentru pregătirea a ori ce fel de lucru, ce cade în acest fach și anume: *mașini și instrumente economice, pluguri schimbătoare, mașini de frecat cucuruzul, mașini de imblătii.*

Face tot felul de

REPARATURI

la mașini cu vapor și alte soiuri de mașini.

(11) 4-10

Intreprindere de transportarea și înmagazinarea mobilelor.

ZORN MÓR

BUDAPESTA,

VII. ker., Erzsébet-körút 21. szám.

Primirea transporturilor de mobile în cară de transport patent ces. reg. lucrate după model francez, parchetate complet și închise, pentru toate localitățile din țară și străinătate.

TELEFON. Adresa telegrafică: ZORN MÓR, BUDAPEST. TELEFON.

Transporturi de mobile pe tren și pe corăbiu, fără întrerupere, cu crățarea speselor de pachetat.

Inmagazinarea mobilelor

în magazine cu totul uscate și acomodate, pe lângă responsabilitate.

Representanți în toate orașele mai mari din țară și străinătate.

(9) 8-52

Timbalele mele au fost decorate la espositia milenară.

Timbale de salon

cu pedal, castanii, negre, cu o rezonanță foarte tare și plăcută, de o construcție bună, cu garanță de trei ani. Prețul de prăvălie 150 floreni, ér la mine se pot căpeta cu 75 floreni. Dați instrucție deplină pentru 8 fl. la lună.

Prescurant trimit gratuit.

JEGESI GÉZA

măiestru de țimbale diplomat și inventatorul țimbalei „Coróna de fier”.

BUDAPEST, VII., Nefelejts-utca 43. szám.

(10) 8-52

Bani mijlocesc mai ieftin, mai discret, și mai iute:

Ofțerilor, oficianților privați și de stat, industriașilor, negustorilor și persoanelor apte de credit.

Pe lângă replătire avantajoasă

Pe căsi, pământuri, realități, mijlocesc în locul prim al doilea și chiar și al treilea împrumuturi de amortisațiune cu 4 $\frac{1}{2}$ și 5 %.

Conversiunile cele mai complicate le mijlocesc iute, pe lângă remunerare ulterioară.

Câștig informațiuni industriale și comerciale de natura cea mai discretă din toate părțile țării, și în sfârșit,

cauzele de tranșare ale comercianților necapabili de a plăti le descurc cu pricepere și mare grijă.

Pentru răspuns e de a se acude marcă.

SZENES A.

Cancelarie de informații și tranșării comerciale.

BUDAPEST, VII. Erzsébet körút 22, 112.

(7) 8-52

Numărul patentei 16.794.

(8) 8-52

Carol Beck

pregător de ventilătoare patentate pentru ferestă.

BUDAPEST, VIII, József-utca 14.

În atenția directorilor de școală!

6000 de bucăți sunt deja în folosință!

Pentru luarea măsurii, mă rog să vă adresați mie.

Nu ști nime ce-ți sănătatea!!

și care ne-o putem păstra numai pe lângă ventilație potrivită.

Ventilatorul aflat și patentat de către Carol Beck este fabricațiune magiară, care întrece toate ventilătoarele din străinătate, atât în ce privește scopul, cât și bunătatea. Din punct de vedere sanitar, curentul e eschis prin apertura de 45 %. Se pot aplica la toate ferestile. Am foarte multe scrisori de recunoștință, cari dovedesc, că publicul e deplin mulțumit.

Prețurile ventilătoarelor:

Cel mai mare și mai greu, cu decorațiune.	C. 25—
Pentru ferestă comune, școli, institute și locuințe private	" 13—
Pentru ferestă mai ușoare și mai simple	" 9—
Ferestă de Closett	" 7-60

Preliminar de spese gratuit:

Ventilătoarele mele se folosesc în următoarele locuri mai renumite. Casina Națională magiară, Ministeriul de comerț, Gimnasiul reformat, Ludoviceul, Școlile elementare de stat din Kispest și în mai multe spitale și școli din capitală și provincă, dovedindu-se de foarte bune.

Comandele atât în loc, cât și în provincă se efectuesc foarte prompt și foarte repede.